

MR. R.B. GERRETSEN

Procederen over massaschades

Toen een aantal jaren geleden in de DES-zaak tussen producenten, verzekeraars en belangenorganisaties een overeenkomst werd bereikt over de oprichting van een schadefonds waarin NLG 80 miljoen zou worden gestort, werd als voorwaarde door de producenten en verzekeraars gesteld dat zij niet zouden kunnen worden geconfronteerd met aanspraken van benadeelden buiten dit fonds om. Aldus stonden partijen gesteld voor de vraag of en, zo ja, hoe, de overeenkomst verbindend zou kunnen worden verklaard. De betrokken partijen wendden zich daarop tot de Ministeries van Justitie en Volksgezondheid met het verzoek in die verbindendverklaring door middel van een wet te voorzien. De Minister van Justitie voelde er niet voor om voor de DES-zaak alleen een wettelijke maatregel te treffen. Wel voelde hij voor een algemene regeling van collectieve afwikkeling van massaschade.¹ Dit heeft geleid tot de Wet collectieve afwikkeling massaschade ('de WCAM'), die op 1 augustus 2005 in werking is getreden.²

Naar aanleiding van deze ontwikkeling besteed ik in dit artikel aandacht aan de procesvoering over massaschades, waaronder te verstaan schade die wordt geleden door een groot aantal personen ten gevolge van één calamiteit (mass disaster accidents, zoals de

Bijlmerramp, de vuurwerkramp in Enschede en de cafébrand in Volendam), dan wel de – sluipende – schade die wordt toegebracht aan personen ten gevolge van een reeks identieke gebeurtenissen (mass exposure accidents, waarbij onder meer te denken valt aan productaansprakelijkheid (DES) en prospectuusaansprakelijkheid (World Online, Ahold, Dexia)).³

De rechtspleging met betrekking tot massaschades is niet bepaald eenvoudig. Om te beginnen kan gesteld worden dat procederen over een onrechtmatige daad – in het algemeen – ingewikkeld is. Dat geldt al voor een onrechtmatige daad waardoor slechts aan één persoon schade is berokkend. De complexiteit wordt bepaald doordat op de slachtoffers in beginsel een zware bewijslast rust, zowel voor wat betreft de onrechtmatigheid, als voor wat betreft de omvang van de schade en de causaliteit. Daar komt bij dat procesvoering ook technisch ingewikkeld kan zijn ten gevolge van vrijwarrings- en voegingsincidenten.

Bovendien zal de procedure soms in twee etappes gevoerd moeten worden: eerst procesvoering over de aansprakelijkheid en vervolgens over de schade (schadestaatprocedure, artikel 613 Rv). Het vonnis waarbij een partij wordt veroordeeld tot vergoeding van

¹ Deze gegevens zijn ontleend aan P.N. van Regteren Altena, De collectieve afwikkeling van de DES-zaak in Nederland, in: *Het Wetsvoorstel Collectieve Afwikkeling Massaschade*, Den Haag 2005.

² Het wetsvoorstel en de wet zijn onder meer besproken door A.R.J. Croiset van Uchelen, Het wetsvoorstel collectieve afwikkeling massaschade (WV 29414) in: *Geschriften vanwege de Vereniging Corporate Litigation 2004-2005* (hierna: Van Uchelen), A.I.M. van Mierlo, Enkele procesrechtelijke kanttekeningen bij wetsvoorstel 29414 (Wet collectieve afwikkeling massaschade), in: *Het wetsvoorstel collectieve afwikkeling massaschade*, Den Haag 2005 (hierna: Van Mierlo), W.L. Valk, Het wetsvoorstel collectieve afwikkeling van massaschade vanuit het perspectief van de rechtspraak, eveneens in: *Het wetsvoorstel collectieve afwikkeling massaschade*, Den Haag 2005, F.B. Falkema en M.F.J. Haak, De nieuwe wettelijke regeling afwikkeling massaschade, *AV&S* 2004, 37, en A.F.J.A. Leijten, De betekenis van de Wet collectieve afwikkeling massaschade voor corporate litigation, *Ondernemingsrecht* 2005-17, p. 498 (hierna: Leijten).

³ Zie voor dit onderscheid nader de MvT, Kamerstukken II 2003-2004, 29414, nr. 3, p. 2, W.D.H. Asser, H.A. Groen, J.B.M. Vranken m.m.v. I.N. Tzankova spreken hierover in: *Een nieuwe balans*, Interimrapport Fundamentele Herbezinning Nederlands burgerlijk procesrecht, p. 174-175, Den Haag 2003 (hierna: Een nieuwe balans), en in: *Uitgebalanceerd*, Eindrapport fundamentele Herbezinning Nederlands burgerlijk procesrecht, p. 120, Den Haag 2006 (hierna: Uitgebalanceerd).

schade, nader op te maken bij staat en te vereffenen volgens de wet, is een eindvonnis. Het gevolg daarvan is dat het desbetreffende vonnis dadelijk voor hoger beroep vatbaar is. Tenzij dat vonnis uitvoerbaar bij voorraad is verklaard leidt hoger beroep tot schorsing van de schadestaatprocedure, artikel 350 Rv, en diens-tengevolge tot aanzienlijke vertraging. In geval van uitvoerbaarheid bij voorraad van het vonnis, dreigt simultane procesvoering, over de aansprakelijkheid in hoger beroep bij het Hof en over de schade in eerste instantie bij de Rechtbank, hetgeen niet doelmatig is.

Al met al wacht het individueel optredende slachtoffer van een mass exposure accident of een mass disaster accident een weinig aantrekkelijke procesgang. Komen er meer partijen (meer benadeelden, meer aansprakelijk gehouden partijen) bij, dan wordt het nog ingewikkelder. De ontwikkeling van (vormen van) collectieve procesvoering is tegen deze achtergrond onvermijdelijk, wil de grondwettelijk gewaarborgde toegang tot de rechter in dergelijke gevallen niet worden tot een letter die op sterven na dood is.

De wijze waarop in geval van massachade dient te worden geprocedeerd, is niet eenvoudig vorm te geven. Doet zich een geval van massachade voor, dan zullen de aspecten die voor de omvang van de aansprakelijkheid bepalend zijn, gedeeltelijk een generiek (algemeen) en gedeeltelijk een specifiek (individueel bepaald) karakter hebben. Slechts indien en voorzover de belangen van de benadeelden zich laten bundelen, is generieke procesvoering mogelijk. Te denken valt daarbij met name aan de vraag of van wanprestatie en/of onrechtmatigheid sprake is, of sprake is van zogenaamde alternatieve causaliteit⁴ en of de schadeberokkenende feiten kunnen worden toegerekend aan degenen die aansprakelijk worden gehouden. Denkbaar is ook dat de schade generiek is, bijvoorbeeld wanneer deze zich in geval van een koersval in een bedrag per aandeel laat uitdrukken. Doorgaans zal de schade echter specifiek, dat wil zeggen individueel bepaald zijn. Er zijn meer specifieke aspecten, zoals de vraag of sprake is van 'eigen schuld', voordeelstoerekening en de causaliteit, met dien verstande dat met betrekking tot de causaliteits-

vraag, kwesties van bewijsrecht, zoals de vraag of de omkeringsregel van toepassing is, wel weer generiek van aard zijn. Ook de vraag of tegenover een benadeelde een beroep op verjaring kan worden gedaan, is, althans doorgaans, specifiek.⁵

Hoe kan nu tegen deze achtergrond doelmatig over massachades worden geprocedeerd? Voor beide partijen is een zo veel mogelijk gebundelde procesvoering doelmatig. Dat geldt niet alleen voor de benadeelden, voor wie gebundelde procesvoering aanmerkelijk voordeliger is. Ook de aansprakelijke persoon heeft er belang bij dat de procesvoering geen ongebreidelde vormen aanneemt. Zo zijn in de Legio-lease-affaire inmiddels dui-zenden procedures tegen Dexia aanhangig gemaakt, hetgeen kostbaar is, vraagt om een geavanceerde administratieve verwerking en veel managementtijd vergt. Ten slotte leidt de mogelijkheid van gebundelde procesvoering ertoe dat het beroep op de rechterlijke macht (aanzienlijk) kan worden beperkt.⁶

Bij de ontwikkeling van een doelmatig systeem van procesvoering heeft de Hoge Raad in de jaren '80 het voortouw genomen.⁷ Deze jurisprudentie is gecodificeerd bij de Wet van 6 april 1994, Stb. 1994, 269, waarbij de artikelen 3:305a en 305b BW in de Wet zijn opgenomen. Op grond van artikel 3:305a BW kan een stichting of vereniging met volledige rechtsbevoegdheid een rechtsvordering instellen die strekt tot bescherming van gelijksoortige belangen van andere personen, voorzover zij deze belangen ingevolge haar statuten behartigt. Op grond van artikel 3:305b BW kan een dergelijke rechtsvordering ook worden ingesteld door een publiekrechtelijke rechtspersoon als bedoeld in artikel 2:1 BW. Blijkens de artikelen 3:305a lid 3 BW en 305b lid 2 BW kan een dergelijke collectieve actie echter niet strekken tot schadevergoeding te voldoen in geld. Volgens de MvT verzetten individuele omstandigheden zich in de meeste gevallen tegen bundeling van schadevergoedingsaanspraken. Bovendien vergt een gebundelde afdoening volgens de MvT ook onder meer een voorziening die het mogelijk maakt belanghebbenden op te roepen om de nodige gegevens te overhandigen. Een dergelijke aanpak achtte de minister

⁴ Artikel 6:99 BW: Kan de schade een gevolg zijn van twee of meer gebeurtenissen voor elk waarvan een andere persoon aansprakelijk is, en staat vast dat de schade door ten minste één van deze gebeurtenissen is ontstaan, dan rust de verplichting om de schade te vergoeden op ieder van deze personen, tenzij hij bewijst dat deze niet het gevolg is van een gebeurtenis waarvoor hijzelf aansprakelijk is. In de DES-zaak werd alternatieve causaliteit aangenomen, HR 9 oktober 1992, NJ 1994, 535.

⁵ Vgl. ook MvT, Kamerstukken II 2003-2004, 29 414, nr. 3, p. 5.

⁶ MvT, Kamerstukken II 2003-2004, 29 414, nr. 3, p. 1.

⁷ Te beginnen met HR 1 juli 1983, NJ 1984, 360. Zie verder het jurisprudentieoverzicht in Asser-Hartkamp 4-III (2006), nr. 118 e (p. 141).

strijdig met het wezen van het collectieve actierecht.⁸

Aan deze beperking is op zichzelf een mouw te passen. Enerzijds kan op basis van een cessie ter incasso of procesvolmacht ten behoeve van specifieke benadeelden schade worden gevorderd. Bij een beperkt aantal benadeelden ligt een dergelijke aanpak in de rede, bij een groter aantal benadeelden niet. Waar de grens ligt, is niet scherp aan te geven, maar waar het om meer dan enige tientallen benadeelden gaat, lijkt een doelmatige procesvoering al gauw niet meer goed denkbaar.

Een andere mogelijkheid is het voeren van een proefproces⁹, het aanspannen van een procedure namens één benadeelde. In een dergelijke procedure valt over de generieke elementen in beginsel een uitspraak te verkrijgen. De uitspraak zal, als daarover afspraken zijn gemaakt, indien zij onherroepelijk is, (een zekere) precedentwerking hebben. Niet uitgesloten is echter dat debat ontstaat over de vraag in hoeverre aan de uitspraak jegens andere benadeelden betekenis toekomt. Zijn de gevallen wel echt vergelijkbaar? Bovendien bestaat het risico dat de zaak sneuvelt op basis van een of meer specifieke elementen, bijvoorbeeld een geslaagd beroep op verjaring. De vordering wordt dan afgewezen zonder dat duidelijk behoeft te zijn geworden of er in beginsel wel aansprakelijkheid bestaat.

Al met al zal in veel gevallen zuiver generieke procesvoering in de vorm van een collectieve actie als bedoeld in de artikelen 3:305a en 305b BW geïndiceerd zijn. Een einduitspraak levert dan echter nog geen veroordeling tot schadevergoeding op. Vervolgens dient dan naar een doelmatige afwikkeling van de individuele schadegevallen te worden gezocht. Voor de hand ligt om in die fase te zoeken naar mogelijkheden om te komen tot een schadefonds. Wordt daarover door de betrokken belangenstichting of -vereniging respectievelijk de publiekrechtelijke rechtspersoon en de aansprakelijke partij(en) overeenstemming bereikt, dan doet zich vervolgens de vraag voor hoe bereikt kan worden dat een dergelijke overeenkomst, de overeenkomst strekkende tot collectieve schadeafwikkeling ('OSTCS'), verbindend wordt verklaard voor de benadeelden. Daarin voorziet de WCAM.

De WCAM regelt enerzijds de vereisten waaraan een OSTCS moet voldoen om verbindend te worden verklaard. De desbetreffende bepalingen zijn onderge-

bracht in de artikelen 907 t/m 910 in titel 15 van Boek 7 BW, die handelt over de vaststellingsovereenkomst. Anderzijds stelt de WCAM regels voor de wijze waarop een OSTCS verbindend kan worden verklaard. Daartoe zijn aan het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering de artikelen 1013 t/m 1018 toegevoegd in een nieuwe titel 14, Van rechtspleging in zaken betreffende de verbindendverklaring van overeenkomsten strekkende tot collectieve schadeafwikkeling.

Verbindendverklaring van een OSTCS leidt tot een laagdrempelige afwikkeling van schadeclaims. Ik zal hierna op de OSTCS en de procedure tot verbindendverklaring nader ingaan.

De OSTCS

Blijkens artikel 907 lid 1 BW dient een OSTCS om verbindend te kunnen worden verklaard, te worden gesloten door een stichting of vereniging als bedoeld in artikel 3:305a lid 1 BW en een of meer partijen die zich bij de OSTCS tot vergoeding van de schade hebben verbonden. Opmerkelijk is dat niet voorzien is in de mogelijkheid van verbindendverklaring van een OSTCS die is aangegaan door een publiekrechtelijke rechtspersoon. Deze kan wel in de generieke fase acteren, artikel 3:305b BW. Onduidelijk is waarom zij niet, net als een belangenstichting of vereniging als hier bedoeld een OSTCS kan aangaan die algemeen verbindend kan worden verklaard. De memorie van toelichting is op dit punt niet duidelijk¹⁰. Problematisch hoeft dit manco overigens niet te zijn, want een belangenstichting of vereniging kan ook in dat stadium eenvoudig worden opgericht.

Artikel 7:907 lid 2 BW bepaalt de ingrediënten die een OSTCS dient te bevatten om verbindend te kunnen worden verklaard:

- a een omschrijving van de groep dan wel groepen van personen ten behoeve van wie de overeenkomst is gesloten, naar gelang van de aard en de ernst van hun schade;
- b een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van het aantal personen dat tot deze groep of groepen behoort;
- c de vergoeding die aan deze personen wordt toegekend, dat wil zeggen de omvang van het schadefonds;
- d de voorwaarden waaraan deze personen moeten voldoen om voor die vergoeding in aanmerking te komen;
- e de wijze waarop de vergoeding wordt vastgesteld en kan worden verkregen;

⁸ MvT, Kamerstukken II 1991-1992, 22 486, nr. 3, p. 30.

⁹ Zie hierover: H.J. Snijders, M. Ynzonides & G.J. Meijer, *Nederlands burgerlijk procesrecht*, Deventer 2002, nr. 57 en *Een nieuwe balans*, p. 178-179.

¹⁰ Zie ook Van Mierlo, p. 15-16.

f de naam en de woonplaats van degene aan wie de in artikel 908 leden 2 en 3 bedoelde schriftelijke mededeling kan worden gedaan.

Voldoet de OSTCS niet aan de voormelde vereisten, dan kan zij niet verbindend worden verklaard, artikel 7:907 lid 3 onder a BW. Voldoet zij wel aan die vereisten, dan betekent dat echter nog niet dat zij wel verbindend wordt verklaard. Blijkens artikel 7:907 lid 3 onder b BW dient de rechter namelijk te toetsen of de hoogte van de toegekende vergoedingen redelijk is, mede gelet op de omvang van de schade, de eenvoud en snelheid waarmee de vergoedingen verkregen kunnen worden en de mogelijke oorzaken van de schade. Voorts wordt het verzoek blijkens artikel 7:907 lid 3 BW onder c t/m h afgewezen indien:

- c onvoldoende zekerheid is gesteld voor de voldoening van de vorderingen van degene ten behoeve van wie de overeenkomst is gesloten;
- d de overeenkomst niet voorziet in een onafhankelijke vaststelling van de vergoedingen ingevolge de overeenkomst;
- e de belangen van de personen ten behoeve van wie de overeenkomst is gesloten anderszins onvoldoende gewaarborgd zijn;
- f de collectieve belangenstichting of -vereniging die de OSTCS aangaat niet voldoende representatief is;
- g de groep van benadeelden van onvoldoende omvang is om een verbindendverklaring te rechtvaardigen;
- h er een rechtspersoon is die ingevolge de overeenkomst de vergoedingen verstrekt en deze geen partij is bij de overeenkomst.

Een paar opmerkingen hierover. De rechter heeft de redelijkheid van de toegekende vergoedingen te beoordelen. Het woord 'toegekende' is niet op zijn plaats. De OSTCS dient namelijk te voorzien in een onafhankelijke vaststelling van de vergoedingen. Waar die vergoedingen ten tijde van de verbindendverklaring nog niet vastgesteld, laat staan toegekend zijn, is niet begrijpelijk hoe de redelijkheid van de toegekende vergoedingen door de rechter beoordeeld kan worden. De bedoeling zal zijn te beoordelen of de vergoedingen die de benadeelden ingevolge de OSTCS kunnen verwachten, redelijk zijn.

Welke maatstaf bij de redelijkheidstoetsing moet worden gehanteerd, is onduidelijk. Artikel 1016 lid 1 regelt dat de rechter kan bevelen dat een of meer deskundigen zullen berichten over de voor het verzoek van belang zijnde punten. Op het eerste gezicht lijkt

de bepaling overbodig. De verbindendverklaring wordt immers blijkens artikel 1013 lid 1 Rv gevraagd bij verzoekschrift. Dientengevolge zijn blijkens artikel 261 Rv de regels betreffende de verzoekschriftprocedure van toepassing en derhalve ook artikel 284 Rv dat voorziet in toepassing van het wettelijk bewijsrecht tenzij de aard van de zaak zich hiertegen verzet. Dat laatste lijkt mij – anders dan bijvoorbeeld bij een beslagrekest – hier niet het geval. Tot het wettelijk bewijsrecht behoort het verhoor van deskundigen, artikel 194 Rv. Zo lijkt in het verhoor van deskundigen hoe dan ook te zijn voorzien. Hier speelt echter een subtiliteit. Het wettelijk bewijsrecht speelt als de ene partij betwist wat de andere stelt. Het wettelijk bewijsrecht komt niet in beeld als partijen het eens zijn. Dat laatste is bij een verzoek tot verbindendverklaring in beginsel het geval. Het verzoek dient immers gezamenlijk te worden gedaan. Slechts indien belanghebbenden verweer voeren, krijgt de procedure een antagonistisch karakter. De wetgever heeft in verband daarmee willen veiligstellen dat de rechter, die de redelijkheid van het verzoek zelfstandig moet beoordelen, steeds een of meer deskundigen kan inschakelen.¹¹

Blijkens artikel 7:907 lid 4 BW kan de rechter alvorens te beslissen partijen in de gelegenheid stellen de OSTCS te wijzigen of aan te vullen. Indien de rechter van oordeel is dat de OSTCS niet voldoet aan een van de vereisten die lid 3 aan de OSTCS stelt, kan deze aldus door partijen worden aangepast en behoeft de rechter niet dadelijk over te gaan tot afwijzing van het verzoek tot verbindendverklaring.¹²

Op grond van lid 3 onder c dient voldoende zekerheid te worden gesteld. Blijkens artikel 6:51 lid 2 BW dient deze zodanig te zijn 'dat de vordering en, zo daartoe gronden zijn, de daarop vallende rente en kosten behoorlijk gedekt zijn en dat de schuldeiser daarop zonder moeite verhaal zal kunnen nemen'. Een bankgarantie van een kredietinstelling die onder toezicht staat van De Nederlandsche Bank zal doorgaans voldoende zijn. Wat, indien de partij die zich verbonden heeft tot vergoeding van de schade zelf een dergelijke kredietinstelling is? Dient zich in dat geval een andere kredietinstelling garant te stellen? Dat zou een rituele dans zijn. In de Legiolease-affaire, waarin de mondelinge behandeling van het verzoek tot verbindendverklaring van de OSTCS in mei 2006 heeft plaatsgevonden, is Dexia Bank Nederland NV de partij die zich tot vergoeding van

¹¹ MvT, Kamerstukken II 2003-2004, 29 414, nr. 3, p. 29.

¹² Vgl. MvT, Kamerstukken 2003-2004, 29 414, nr. 3, p. 16.

de schade heeft verbonden.¹³ De OSTCS voorziet niet in een bankgarantie van een andere kredietinstelling. Wel heeft Dexia SA, de uiteindelijke aandeelhouder van Dexia, een verklaring afgegeven die ertoe strekt dat zij zich verplicht Dexia in staat te stellen haar verplichtingen na te komen en dat die verklaring en de daaruit voortvloeiende verplichting niet zonder toestemming van De Nederlandsche Bank kan worden gewijzigd of beëindigd. Een dergelijke verklaring zou voldoende zekerheid moeten vormen voor de voldoening van de vergoedingen.

Blijkens lid 3 onder d dient de OSTCS te voorzien in een onafhankelijke vaststelling van de vergoedingen. Te denken valt aan de oprichting van een Geschillencommissie, die bij wijze van bindend advies¹⁴ uitspraak doet, of aan arbitrage. In beide gevallen is de procesvoering laagdrempelig.

Bijzondere vermelding verdient in dit verband ten slotte nog lid 3 onder h. Denkbaar is dat de partijen bij de OSTCS overeenkomen dat een rechtspersoon belast zal zijn met de uitkeringen van de vergoedingen. Daarbij is gedacht aan een rechtspersoon die belast is met het beheer van een fonds dat is ingesteld. Blijkens lid 3 onder h is vereist dat deze partij is bij de OSTCS. Aldus kunnen de benadeelden in een voorkomend geval van de desbetreffende rechtspersoon nakoming vorderen.¹⁵

De opt-out-regeling

Een wezenlijk element van de WCAM is de zogenaamde opt-out-regeling. Deze biedt benadeelden de mogelijkheid om zich aan de werking van de OSTCS te onttrekken, de verbindendverklaring ten spijt. Een dergelijke regeling is vereist omdat het recht op toegang tot de rechter, zoals dat gewaarborgd is in artikel 6 EVRM en artikel 17 van de Grondwet, dient te worden geëerbiedigd.¹⁶ Een benadeelde kan dan ook niet het recht worden ontnomen om zelf de rechter te addiëren. Artikel 7:909 BW regelt deze materie. In essentie ziet de regeling er als volgt uit.

Om zich aan een verbindendverklaring te onttrekken moet de benadeelde zelf in actie komen. Blij-

kens artikel 907 lid 2 onder f BW bevat de OSTCS de naam en de woonplaats van een persoon aan wie een benadeelde de mededeling kan richten dat hij niet aan de OSTCS gebonden wil zijn. Ik duid deze persoon hierna aan als het meldpunt. Dat dient te gebeuren binnen een door de rechter te bepalen termijn van ten minste drie maanden na aankondiging van de verbindendverklaring, artikel 7:908 lid 2 BW. Blijkens artikel 1017 lid 3 Rv wordt de verbindendverklaring, nadat deze onherroepelijk is geworden, aangekondigd in een of meer door de rechter aan te wijzen nieuwsbladen. In de laatstbedoelde aankondiging dient te worden vermeld op welke wijze de benadeelden zich van de gevolgen van de verbindendverklaring kunnen bevrijden. Dat betekent dat het meldpunt bekend moet zijn. Aan de bekende benadeelden wordt een afschrift van de beschikking tot verbindendverklaring bij brief toegestuurd. Opmerkelijk is dat slechts een afschrift van de beschikking tot verbindendverklaring dient te worden toegestuurd, niet tevens een afschrift van de OSTCS. De wet bepaalt niet dat in de beschikking de naam dient te worden genoemd van het meldpunt. Indien in de brief de naam van het meldpunt niet wordt genoemd, zullen de aangeschreven benadeelden die zich aan de verbindendverklaring willen onttrekken, de naam en woonplaats van de te adresseren persoon uit de aankondiging in de krant moeten halen of zich naar de griffie moeten begeven om aldaar inzage te nemen in de OSTCS om daaruit de desbetreffende gegevens te halen.¹⁷

De termijn van drie maanden is gerelateerd aan de aankondiging in de krant, niet aan de verzending van de brief. Aankondiging en verzending dienen beide zo spoedig mogelijk te worden gedaan. Verzending kan echter zeer bewerkelijk en dientengevolge tijdrovender zijn, met name wanneer het om zeer grote aantallen te adresseren benadeelden gaat. Goed denkbaar is dan ook dat de aankondiging eerder plaatsvindt dan de verzending van de brieven. De geadresseerden dienen zich in dat geval te realiseren dat voor de termijn van drie maanden de aankondiging in de krant bepalend is, artikel 7:908 lid 2 BW.

¹³ De OSTCS inzake Dexia is te vinden op de website van het Gerechtshof Amsterdam: www.rechtspraak.nl/gerechte/gerechtshoven/amsterdam/actualiteiten/dossiers.

¹⁴ De wet spreekt niet over een uitspraak bij wijze van bindend advies, maar over een bindende uitspraak, artikel 7:909 lid 1 BW. Voor de aantasting daarvan gelden dezelfde criteria als voor de aantasting van een bindend advies. In de MvT, Kamerstukken II 2003-2004, 29 414, nr. 3, p. 21, wordt gesteld dat de tweede zin van lid 1 een specialis is ten opzichte van artikel 7:904 lid 1 BW. Ik zie echter niet wat in de praktijk het verschil is. Wordt de beslissing onhoudbaar geacht, dan herleeft de bevoegdheid van de gewone rechter.

¹⁵ MvT, Kamerstukken II 2003-2004, 29 414, nr. 3, p. 16.

¹⁶ MvT, Kamerstukken II 2003-2004, 29 414, nr. 3, p. 4.

¹⁷ Maar misschien is de OSTCS via internet te achterhalen; zie noot 13.

Heeft een benadeelde zich tijdig tot het meldpunt gewend met de mededeling dat hij aan de OSTCS niet gebonden wil zijn, dan houdt hij de bevoegdheid volledig voor zijn schade op te komen.

In artikel 7:908 lid 3 BW is nog voorzien in een bijzondere regeling voor die benadeelden die ten tijde van de aankondiging in de krant nog niet met hun schade bekend konden zijn. De enkele omstandigheid dat een benadeelde met zijn schade niet bekend was, is niet voldoende voor een beroep op deze bepaling. Hij moet er niet mee bekend hebben *kunnen* zijn. Na het bekend worden met zijn schade, kan hij zich alsnog tot het meldpunt wenden. Een partij die zich bij de OSTCS heeft verbonden tot vergoeding van schade kan de benadeelde een termijn van ten minste zes maanden stellen waarbinnen deze kan laten weten niet gebonden te willen zijn. Dat is een wat wonderlijke bepaling. Hoe kan een dergelijke partij op de hoogte zijn van iemand die zijn eigen schade niet kan kennen? Kennelijk wordt hier voorondersteld dat de benadeelde met zijn schade bekend is geworden en zich heeft gewend tot een van de aansprakelijke partijen.¹⁸

Opzegging; ontbinding; vernietiging

Artikel 7:908 lid 4 bevat een regeling voor de eventuele opzegging van de OSTCS indien blijkt dat de verbindendverklaring voor te weinig benadeelden gevolgen heeft. In een dergelijke regeling dient bij de OSTCS zelf te zijn voorzien. De opzeggingsbevoegdheid kan worden overeengekomen tot uiterlijk zes maanden na afloop van de door de rechter te bepalen termijn van ten minste drie maanden na aankondiging.

Artikel 7:908 lid 5 BW bepaalt dat de OSTCS na verbindendverklaring niet kan worden aangetast met een beroep op bedrog (artikel 3:44 lid 3 BW) of dwaling (artikel 6:228 BW) of omdat gebondenheid naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar zou zijn (artikel 7:904 lid 1 BW). Opmerkelijk is dat vernietiging wegens bedreiging of misbruik van omstandigheden (artikel 3:44 lid 2 resp. 4 BW) niet is uitgesloten. Mij is niet duidelijk wat de ratio hiervan is. Evenmin is uitgesloten een beroep op wijziging van de OSTCS wegens onvoorziene omstandigheden (artikel 6:258 BW). De minister heeft bij de behandeling in de Eerste Kamer uitdrukkelijk verklaard dat een beroep op onvoorziene omstandigheden openstaat¹⁹.

De WCAM bepaalt niet dat een beroep op ontbinding wegens wanprestatie is uitgesloten. De partijen bij de OSTCS kunnen een dergelijke uitsluiting echter wel overeenkomen.

Het schadefonds

Artikel 7:909 BW gaat over het schadefonds, dat overigens niet in een speciaal daarvoor opgerichte rechtspersoon hoeft te worden ondergebracht. Zoals hiervoor is besproken, dient de OSTCS te voorzien in een onafhankelijke vaststelling van de vergoedingen, artikel 7:907 lid 3 onder d BW. Indien de desbetreffende beslissing, of de wijze waarop deze tot stand is gekomen (bijvoorbeeld door schending van het beginsel van hoor en wederhoor²⁰) naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is, is de rechter bevoegd de vergoeding vast te stellen.²¹ Hetzelfde geldt indien niet binnen een redelijke termijn over de vergoeding wordt beslist.

De wettelijke structuur is dus dat uitkeringen door het schadefonds bij wijze van bindend advies worden vastgesteld. Bij ernstige tekortkomingen in de procesgang en in gevallen waarin de redelijkheid en billijkheid derogeren kan de desbetreffende beslissing door de rechter terzijde worden gesteld. De OSTCS in de DES-zaak bepaalt dat de benadeelde wanneer hij het met de beslissing niet eens is in beroep kan gaan bij een College van Arbiters, te benoemen door het Nederlands Arbitrage Instituut, dat de claim in volle omvang kan beoordelen.

Op grond van artikel 7:909 lid 3 BW kan ook de belangenstichting of vereniging ten behoeve van een benadeelde nakoming vorderen, tenzij deze zich daartoe verzet.

Artikel 7:909 lid 4 BW bepaalt dat een benadeelde geen vergoeding ontvangt waardoor hij in een duidelijk voordeliger positie zou geraken. Een voordeliger positie mag wel, maar een duidelijk voordeliger positie niet. Dit heeft te maken met de omstandigheid dat de bepaling van schadebedragen categorisch kan geschieden. Soms zal (tot op zekere hoogte) moeten worden geabstraheerd van de bijzondere omstandigheden van het geval met als gevolg dat een benadeelde meer ontvangt dan waarop hij ex artikel 6:95 BW recht heeft. Een duidelijk voordeliger positie is echter te veel van het goede.

¹⁸ MvT, Kamerstukken II 2003–2004, 29 414, nr. 3, p. 18.

¹⁹ MvA, Kamerstukken I 2004–2005, 29 414, nr. 6, p. 13, nadat hierop gewezen was door P. Abas en M. van Zijst, Regeling van massaschade via een vaststellingsovereenkomst?, *NTBR* 2005/3, p. 14.

²⁰ In geval van bindend advies blijktens HR 24 maart 2006, *RvdW* 2006, 31, overigens niet steeds per definitie van toepassing.

²¹ Zie daarover ook hiervoor, noot 14.

Op het moment dat de OSTCS wordt gesloten, valt natuurlijk niet met exactheid vast te stellen welk bedrag uiteindelijk met de aan de benadeelden toe te kennen vergoedingen gemoeid zal zijn. Het schade-fonds kan ontoereikend zijn. Het kan ook zijn dat nadat de uitkeringen gedaan zijn, een overschot resteert. Hoe met deze situaties om te springen?

Artikel 7:909 lid 5 BW bepaalt dat, wanneer van een tekort blijkt, de nadien nog verschuldigde vergoedingen naar evenredigheid worden verminderd tot het beloop van het dan nog overgebleven bedrag. Bij de OSTCS kan echter bepaald worden dat naar gelang van onder meer de aard en de ernst van de schade een andere wijze van vermindering kan worden opgenomen. Het schade-fonds kan de betaling van de vergoedingen opschorten, zolang niet duidelijk is welk bedrag dient te worden voldaan. Het ligt in de rede om in dergelijke gevallen aan de benadeelden een voorschot te betalen zoals ook in geval van een faillissement tussentijdse uitkeringen kunnen worden gedaan.

Er kan ook een overschot zijn. De partij of de partijen die het schade-fonds hebben gevuld, kan resp. kunnen in een dergelijk geval aan de rechter verzoeken om te bevelen dat degene die het schade-fonds beheert het overschot naar evenredigheid restitueert. Anders dan met betrekking tot de verbindendverklaring, terzake waarvan het Gerechtshof te Amsterdam bij uitsluiting bevoegd is, artikel 1013 lid 3 Rv, is het Gerechtshof te Amsterdam niet aangewezen als de instantie die een dergelijk restitutieverzoek beoordeelt. Kennelijk heeft de wetgever geen grond aanwezig geacht om voor een dergelijke procedure af te wijken van het normale regime. Zoals in de memorie van toelichting wordt opgemerkt, ligt het in de rede dat de rechter de belangenstichting of -vereniging die bij de OSTCS partij is, als belanghebbende oproept.²²

De verbindendverklaring

Zoals gezegd is het Gerechtshof te Amsterdam bij uitsluiting bevoegd om over het verzoek tot verbindendverklaring te oordelen, artikel 1013 lid 3 Rv. Voor deze instelling is gekozen, omdat in dat geval geprofiteerd kan worden van de door de Ondernemingskamer opgebouwde financiële expertise.²³ Dat klinkt plausibeler dan het is. De Ondernemingskamer, die in artikel 66 Wet RO haar verankering heeft,

is weliswaar in organieke zin onderdeel van het Gerechtshof te Amsterdam, maar opereert (tamelijk) autonoom. Niet valt in te zien hoe haar expertise in de praktijk dienstbaar zal worden gemaakt aan de rechtspleging terzake van verzoeken tot verbindendverklaring. Haar deskundige leden, niet zijnde rechterlijk ambtenaar, die bij uitstek over bijzondere financiële expertise beschikken, kunnen zelfs geen zitting nemen in de kamer van het Gerechtshof die het verzoek tot verbindendverklaring behandelt. Zou men daadwerkelijk hebben willen veiligstellen dat de financiële expertise van de Ondernemingskamer dienstbaar wordt gemaakt voor de beschikking op het verzoek tot algemeenverbindendverklaring, dan zou men dergelijke beschikkingen aan de Ondernemingskamer hebben moeten opdragen.²⁴

Artikel 1013 lid 1 onder c Rv bepaalt dat het verzoekschrift de namen en de woonplaatsen dient te bevatten van de aan de verzoekers bekende personen ten behoeve van wie de OSTCS is gesloten. Bij grote aantallen benadeelden is dat voorschrift niet uitvoerbaar, zoals de Dexia-zaak laat zien: daar gaat het (pro resto, dat wil zeggen afgezien van diegenen met wie reeds enigerlei regeling is getroffen) om ongeveer 300.000 personen.²⁵ Hetzelfde geldt met betrekking tot de oproeping van deze personen. Artikel 1013 lid 5 Rv bepaalt dat dat geschiedt bij gewone brief en dat de verzoekers daarvoor zorgen.

Artikel 1014 Rv bepaalt dat een belangenstichting of vereniging, die ingevolge haar statuten de belangen van de personen behartigt ten behoeve van wie de OSTCS is gesloten, een verweerschrift kan indienen. Gedacht is hier aan een andere stichting of vereniging dan die welke partij is bij de OSTCS. Laatstbedoelde is immers blijkens artikel 7:907 lid 1 BW nu juist een van de verzoekers. Overigens ontnemt deze bepaling niet aan elk van de benadeelden de bevoegdheid zelf een verweerschrift in te dienen. Als belanghebbenden hebben zij dat recht op grond van artikel 282 Rv lid 1.²⁶

Mij lijkt overigens dat artikel 1014 Rv overbodig is. Een stichting of vereniging als hier bedoeld is toch immers als vanzelfsprekend belanghebbende? Bovendien voorziet artikel 3:305a lid 1 BW in de bevoegdheid van een dergelijke stichting of vereniging om een rechtsoverdracht in te stellen. Mij lijkt dat die

²² MvT, Kamerstukken II 2003-2004, 29 414, nr. 3, p. 24.

²³ MvT, Kamerstukken II 2003-2004, 29 414, nr. 3, p. 25.

²⁴ Daartoe zou artikel 66 lid 1 RO hebben moeten worden gewijzigd. Overigens zou inschakeling van de Ondernemingskamer ook een groot bezwaar hebben. Zij vormt een verdere verzwarende van de taken van de Ondernemingskamer, die toch al overbelast is.

²⁵ Zo blijkt uit punt 4 van het verzoek tot verbindendverklaring van de desbetreffende OSTCS, die te vinden is op de in noot 13 genoemde website van het Gerechtshof Amsterdam.

²⁶ MvT, Kamerstukken II 2003-2004, 29 414, nr. 3, p. 27.

bevoegdheid a fortiori inhoudt dat zij zich als belanghebbende kan stellen in procedures die betrekking hebben op de door haar behartigde belangen.

Artikel 1015 Rv bevat een regeling voor lopende procedures betreffende vorderingen terzake waarvan de OSTCS in een vergoeding voorziet. Deze kunnen worden geschorst op verzoek van een partij bij de OSTCS, ook indien reeds een datum voor vonnis is bepaald, artikel 1015 lid 1 Rv. Lid 2 bepaalt vervolgens wanneer het geding wordt hervat. Enigszins wonderlijk aan doet de hervattingsgrond vermeld onder a: indien in de procedure schadevergoeding wordt gevorderd, in de vergoeding waarvan de OSTCS niet voorziet. In een dergelijk geval was er echter voor de schorsing überhaupt geen grond en is om de schorsing ten onrechte verzocht. Artikel 1015 lid 1 Rv bepaalt immers dat de schorsingsregeling alleen maar geldt voor procedures betreffende vorderingen terzake waarvan de OSTCS in een vergoeding voorziet. Bedoeld zal wel zijn een procedure waarin zowel een vergoeding wordt gevorderd waarin OSTCS niet voorziet als een waarin de OSTCS wel voorziet. Toevoeging van het woord tevens ('indien in de procedure tevens schadevergoeding wordt gevorderd') zou duidelijker zijn geweest.

Verder is voorzien in de hervatting van het geding indien de benadeelde een opt-out-verklaring bij het meldpunt heeft ingediend (lid 2 onder b), indien vaststaat dat het verzoek niet tot toewijzing zal leiden (lid 2 onder c), indien de OSTCS ingevolge artikel 7:908 lid 4 BW wordt opgezegd (lid 2 onder d), indien de procedure tot verbindendverklaring met het oog op de belangen van een benadeelde tot een vergoeding en alle omstandigheden in aanmerking genomen, onaanvaardbaar lang duurt en naar verwachting nog onaanvaardbaar lang zal duren (lid 2 onder e) en indien een der partijen nadat de beschikking tot verbindendverklaring onherroepelijk is geworden de veroordeling in de proceskosten vordert (lid 2 onder f). In het laatste geval is gedacht aan de situatie waarin de betrokken benadeelde niet van de opt-out-regeling gebruikmaakt en zich dus aan de verbindendverklaring conformeert, maar hij wel terzake van de door hem aangespannen procedure een vergoeding van de door hem gemaakte proceskosten wil hebben.

Op grond van artikel 1018 Rv staat beroep in cassatie uitsluitend voor de verzoekers gezamenlijk open. Dat betekent dat in geval van verbindendverklaring geen cassatie mogelijk is. De verzoekers hebben daarbij immers geen belang (artikel 3:303 BW)

en voor anderen staat geen beroep in cassatie open, dus ook niet voor belanghebbenden die op de voet van artikel 282 lid 1 Rv of artikel 1014 Rv een verweerschrift hebben ingediend. Dit cassatieverbod is echter niet absoluut. Op grond van vaste jurisprudentie moet worden aangenomen dat het verbod wordt doorbroken voorzover erover wordt geklaagd dat de WCAM ten onrechte dan wel met verzuim van essentiële vormen is toegepast of ten onrechte buiten toepassing is gelaten. Zo zal een belanghebbende die zich heeft gesteld, maar ten aanzien van wie het beginsel van hoor en wederhoor niet is toegepast, daarover in cassatie kunnen klagen.²⁷

Artikel 1018 lid 2 Rv regelt de herroeping. Herroeping van een in kracht van gewijsde gegane beschikking is op grond van artikel 390 j° artikel 382 Rv op verzoek van een partij mogelijk indien de beschikking berust op bedrog door de wederpartij in het geding gepleegd, berust op stukken, waarvan de valsheid na de beschikking is erkend of bij gewijsde is vastgelegd of indien de partij na het vonnis stukken van beslissende aard in handen heeft gekregen die door toedoen van de wederpartij waren achtergehouden.

Op grond van artikel 1018 lid 2 Rv staat herroeping uitsluitend open voor de belangenstichting of vereniging die partij is bij de OSTCS en voor de overige verzoekers gezamenlijk. In geval van ontbinding van de stichting of vereniging die partij is bij de OSTCS, staat herroeping ook open voor een stichting of vereniging als bedoeld in artikel 1014 Rv. De herroeping heeft geen gevolgen voor de benadeelde die zich daartegen verzet.

Derdenverzet is niet uitgesloten. Dat is opmerkelijk, want de mogelijkheid van derdenverzet is gegeven aan hen die door een vonnis zijn benadeeld zonder dat zij in de procedure zijn betrokken, artikel 376 Rv. Wellicht is op de voet van de letterlijke wettekst verondersteld dat derdenverzet slechts tegen vonnissen mogelijk is, niet tegen beschikkingen. Zeker is dit echter niet.²⁸

Verjaring

Een verzoek tot verbindendverklaring van een OSTCS stuit de verjaring van een rechtsvordering tot vergoeding van schade tegen de personen die partij zijn bij de OSTCS, voorzover de OSTCS in de vergoeding van deze schade voorziet, artikel 7:907 lid 5 BW. In geval van onherroepelijke verbindendverklaring, begint de nieuwe verjaringstermijn te lopen met de aanvang van de dag, volgende op die waarop

²⁷ Zie Asser Procesrecht/Vegens-Korthals Altes-Groen (2006), nr. 203 en de aldaar genoemde jurisprudentie.

²⁸ Vgl. B. Winters 2005, (T&C Rv), artikel 376 Rv, aant. 4.

definitief is beslist welke vergoeding wordt toegekend. Wordt een opt-out-verklaring gedaan, dan vangt een nieuwe verjaringstermijn aan met aanvang van de dag volgende op die waarop de desbetreffende verklaring wordt gedaan. In geval van afwijzing van het verzoek tot verbindendverklaring, vangt een nieuwe verjaringstermijn aan met aanvang van de dag volgende op die waarop dit onherroepelijk vaststaat. In geval van opzegging van de OSTCS, zoals voorzien in artikel 7:908 lid 4 BW, vangt een nieuwe verjaringstermijn aan volgende op de opzegging (die plaatsvindt door aankondiging in twee nieuwsbladen en door een schriftelijke mededeling aan de stichting of vereniging die partij is bij de OSTCS).

Op grond van artikel 7:907 lid 6 BW kan de OSTCS bepalen dat een recht op vergoeding ingevolge de OSTCS vervalt indien de benadeelden niet binnen een termijn van ten minste één jaar na de aanvang van de dag, volgende op die waarop hij met de opeisbaarheid van zijn vergoeding bekend is geworden, daarop aanspraak heeft gemaakt.

Ten slotte heeft de wetgever de gelegenheid te baat genomen om de algemene verjaringsregeling te wijzigen. Het gaat hier strikt genomen om een correctie van de per 1 februari 2004 in werking getreden Wet van 27 november 2003 tot wijziging van de regeling van de bevrijdende verjaring in het Burgerlijk Wetboek voor gevallen van verborgen schade door letsel of overlijden (Stb. 495).²⁹ Een rechtsvordering tot vergoeding van schade door letsel of overlijden kan slechts getroffen worden door een beroep op de korte verjaringstermijn van vijf jaren en niet meer door een beroep op de lange verjaringstermijn van twintig jaren (als bedoeld in artikel 3:310 lid 1 BW) of dertig jaren (als bedoeld in artikel 3:310 lid 2 BW). Deze beperking van de mogelijkheden om een beroep op verjaring te doen, is van toepassing op schadeveroorzakende gebeurtenissen die vanaf 1 februari 2004 hebben plaatsgevonden, zo bepaalt een nieuw artikel 119b van de Overgangswet nieuw burgerlijk wetboek.

Slotopmerkingen

Met de WCAM is een wezenlijke stap voorwaarts gezet in de ontwikkeling van een systeem dat een effectieve afwikkeling van massaschades mogelijk

maakt. Daarmee is niet gezegd dat nu voor wat betreft de procesvoering over massaschades een eindstadium is bereikt, dat niet meer dan wat dagelijks onderhoud behoeft. Het tegendeel is het geval.

Bij gebreke van een OSTCS, rest er voor de benadeelden geen andere mogelijkheid dan hun weg individueel te vervolgen. Dat is een wezenlijk manco, dat bij de verdere ontwikkeling van het systeem zou moeten worden opgeheven. Daarbij valt te denken aan een uitbreiding van artikel 3:305a BW in dier voege dat een belangenstichting of -vereniging als in dat artikel bedoeld ook de bevoegdheid krijgt om een vordering in te stellen tot betaling van een bedrag aan een schadefonds ter delging van de collectief geleden schade van degenen van wie zij de belangen behartigt.³⁰ Bovendien zou moeten worden voorzien in de mogelijkheid dat alle reële kosten die aan de procesvoering en afwikkeling van massaschades zijn verbonden, worden gedragen door de aansprakelijke partijen. De stichting of vereniging die is bedoeld in artikel 3:305a BW dient de bevoegdheid te krijgen om (preprocedureel) een voorschot op de desbetreffende kosten te vorderen. De hierbedoelde stichting of vereniging dient haar jaarrekening openbaar te maken en daarin zichtbaar te maken welke tariefafspraken zij heeft gemaakt met haar advocaten en andere adviseurs. Bij gebreke van een no-cure-no-pay-systeem kan aldus enerzijds worden veiliggesteld dat de desbetreffende stichting of vereniging naast een (doorgaans ongetwijfeld bescheiden) startkapitaal over voldoende middelen beschikt om adequaat te kunnen procederen, terwijl door de te betrachten transparantie gewaarborgd is dat zij op een verantwoorde wijze met haar middelen zal omspringen.

Een ander aspect dat nog niet is opgelost, betreft de internationale kant van de zaak.³¹ De beschikking waarbij een OSTCS verbindend wordt verklaard, zal in beginsel op grond van artikel 33 van de EEX-Vo in de andere lidstaten van de EU kunnen worden erkend. Dat geldt echter niet in zoverre de beschikking strijdig is met de openbare orde van de aangezochte lidstaten. Indien de in de WCAM voorziene publieke aankondigingen zich niet uitstrekken tot de aangezochte lidstaten, zal strijd met de openbare orde spoedig kunnen worden aangenomen.³² Erkenning

²⁹ Zie over de noodzaak tot correctie MvT, Kamerstukken II 2003-2004, 29 414, nr. 3, p. 32.

³⁰ Een regeling tot collectief schadeverhaal is eerder bepleit door N. Frenk, *Kollektieve akties in het privaatrecht*, diss. Deventer 1994, p. 283-312, E. Bauw, Tussen traditie en efficiëntie, JB 1995, p. 622-629 en L. Dommering-Van Rongen, *Schade vergoeden door fondsvorming* (rede Utrecht 1996).

³¹ Zie voor een uitgebreide behandeling van aspecten van internationale massaschades en de WCAM: M.F. Poot, *Internationale afwikkeling van massaschades met de wet collectieve afwikkeling massaschade*, Geschriften vanwege de vereniging Corporate Litigation 2005-2006, p. 169-202 (hierna: 'Poot'). Zie voorts Van Uchelen, p. 152-160 en Leijten, p. 505.

³² Vgl. ook MvT, Kamerstukken II 2003-2004, 29 414, nr. 3, p. 16 en Poot, p. 193 e.v.

in de Verenigde Staten, met wie geen executieverdrag bestaat, is nog meer kwestieus. Deze zou haar verankering moeten vinden in het vriendschapsverdrag, maar dat is wel een heel wankele basis. Al met al is de kans groot dat de verbindendverklaring een natuurlijke territoriale begrenzing zal hebben.³³ De gevolgen van een mass disaster accident of mass exposure accident laten zich echter niet territoriaal beperken. Op termijn zal dan ook voorzien moeten worden in een verdrag dat regels stelt voor de afwikkeling van grensoverschrijdende massaschades.

Ondertussen kan het dagelijks onderhoud aan de WCAM in de vorm van rechterlijke polijsting beginnen. De eerste zaken zijn bij het Gerechtshof te Amsterdam aangemeld en inmiddels behandeld. De eerste beschikkingen worden in de loop van het jaar verwacht.³⁴

³³ In de MvT, Kamerstukken II 2003–2004, 29 414, nr. 3, p. 15–16, wordt opgemerkt dat een door een Nederlandse stichting of vereniging gesloten overeenkomst doorgaans alleen betrekking zal kunnen hebben op Nederlandse benadeelden, omdat doorgaans niet te verwachten is dat deze organisatie voldoende representatief kan worden geacht voor buitenlandse benadeelden. Om die reden zal het volgens de MvT doorgaans aanbeveling verdienen de OSTCS te beperken tot Nederlandse benadeelden.

³⁴ Zie voor informatie dienaangaande de in noot 13 vermelde website van het Gerechtshof Amsterdam.